

**Черняєва А. О., к.е.н., доц., Ярмак О. В. к.е.н., доц.
Харківський торговельно-економічний інститут
Київського торговельно-економічного університету**

НАСЛІДКИ ПАНДЕМІЇ COVID-19 В ІТ СФЕРІ

Ринок послуг – це один з різновидів ринку, який є ажливим складовим елементом структури товарного ринку. Послуга – це особливе споживче благо, яке виражається в корисному ефекті, що задовольняє потреби людини, колективу або суспільства. Особливістю послуги як товару (порівняно із звичайними товарами, з матеріальним благом) є те, що вона корисна не як матеріальна річ, а як діяльність. Тому споживання послуг збігається з процесом їх створення, з діяльністю, і вони не можуть зберігатися або транспортуватися як товари – матеріальні блага. Разом з тим ринок матеріально-речових товарів та ринок послуг чітко розділити неможливо, оскільки продаж послуги (її надання) часто пов'язана з продажем та експлуатацією фізичних товарів, і, навпаки, сама послуга у разі її купівлі-продажу набуває «товарність», тобто стає товаром.

У економічно розвинених країнах сфера послуг є одним з найбільших секторів економіки. У ній зайнято в середньому 65-75% працездатного населення, доводиться 50% об'єму капіталовкладень, 63-74% ВВП. Невиробнича сфера активно розвивається і в Україні (частка послуг у ВВП перевищує 40%), в ній зайнято більше 55% людей.

Але не дивлячись на такі позитивні та оптимістичні дані, на початку 2020 року весь світ зіткнувся із величезною проблемою, проблемою несподіваною, проблемою незапланованою. По слабкій глобальній економіці вдарила корона вірусна хвороба. Пандемія COVID-19 призвела до найглибшого економічного спаду в нашому житті. Обсяги виробництва обвалилися, а безробіття виросло. Також пандемія має виразно негативний вплив і на сферу послуг. На відміну від товарів, послуги неможливо виробити, покласти на склад і продати пізніше.

Втім є одна сфера послуг, якій пандемія, схоже, навіть пішла на користь. Це ІТ-послуги, попит на які виріс через збільшення кількості людей, які працюють з дому. Якщо в березні падіння обсягів торгівлі в найбільших експортерів послуг сягало 15% (а у квітні навіть більше), то в тих країнах, де значну частину експорту становлять ІТ-послуги, падіння було м'якшим або взагалі не сталося. В Ірландії (51% експорту послуг – у сфері інформаційних технологій) був зафіксований ріст на 8%, в Індії – на 1%, в Україні – на 3%.

Сектор ІКТ (інформаційно-комунікаційних технологій) займає важливу роль в економіці України, забезпечуючи 3,9 % ВВП, 3,2% зайнятості суб'єктів господарювання та 3,8% податкових надходжень. Даний сектор входить до трійки головних категорій експорту послуг (після трубопровідного транспорту та переробки товарів) та є важливим джерелом валютної виручки в країні.

Основні проблеми з якими зіткнулася сфера послуг в секторі інформаційно-комунікаційних технологій під час пандемії COVID-19:

1. ІНФРАСТРУКТУРА:

- матеріальні та технологічні ресурси (знос телекомунікаційного обладнання перевищує 60%, побудова нової інфраструктури потребує значних капітальних витрат);
- часті пошкодження та / або розкрадання обладнання вимагають постійного обслуговування, яке ускладнюється неможливістю використання іноземної техніки;
- перехід на дистанційну роботу та затримка у виплатах за контрактами;
- нестабільність законодавчих норм.

2. ПОСЛУГИ:

- доступ до технологій у сільській місцевості низький, що унеможлиблює використання електронних послуг та обмежує зайнятість;
- найсильнішими сегментом є великі аутсорсингові компанії, що виконують іноземні замовлення із високою доданою вартістю; менші компанії працюють над проектами із нижчою маржинальністю та потребують підтримки зростання;
- стартап - середовище лише розвивається та потребує підтримки (smart money).

3. ПОСТАЧАННЯ:

- компанії сектору ІКТ переважно не мають in house фахівців з дослідженням ринку, бізнес-аналізу та побудови стратегії виходу на нові ринки, що стримує доступ до нових клієнтів, а отже збільшенню продажів;
- Україна все ще не позиціонується як технологічна та наукомістка економіка, що викликає невірне сприйняття України з боку нових клієнтів та інвесторів.

4. СПОЖИВАЧІ:

- внутрішній ІТ ринок залишається досить малим, що пояснюється обмеженими фінансовими ресурсами місцевих компаній, відсутністю культури придбання цифрових послуг та неповним охопленням інтернетом території країни;
- експорт ІТ зростає; реальний обсяг доходів був би вищим, якби враховувалися всі прибутки компаній українського походження, зареєстрованих в інших країнах;
- зменшення замовлень на міжнародному ринку ІТ послуг та продуктів (основними експортними ринками є ЄС (Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Ірландія та Швеція), США, Росія, Швейцарія, Норвегія, Ізраїль, Канада та Південна Корея).

Економічна криза негативно вплинула на сегмент ІТ (комп'ютерне програмування та надання інформаційних послуг), проте порівнюючи з іншими секторами економіки, сегмент ІТ виявився більш стійким до вимушених карантинних заходів у зв'язку із можливістю віддаленої роботи.

У цілому подальше падіння економіки країни великою мірою залежить від того, скільки часу знадобиться на приборкання пандемії та винайдення ефективної вакцини (чи лікування) від COVID-19.